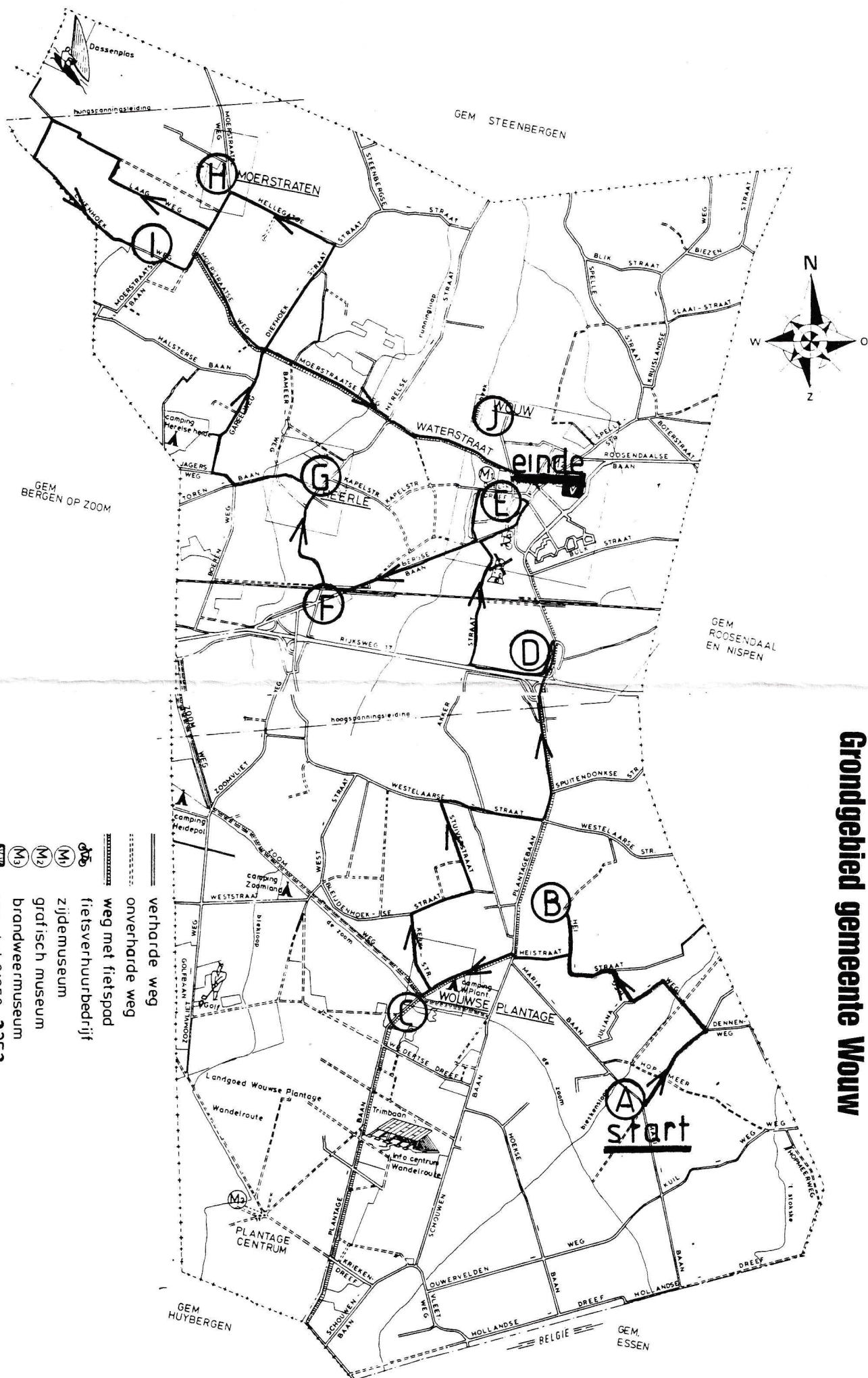

Grondgebied gemeente Wouw

Langs het pad der bevrijding (24 t/m 30 oktober 1944)

- (A) Wij vangen deze route aan te Wouwse Plantage en begeven ons naar de Mariabaan hoek Bunkerbaan.

Hier hadden de Duitsers een schijnvliegveld ingericht. Dit om de geallieerden te laten denken dat ze bij het vliegveld in Woensdrecht waren. Achter in de wei was een bunker gebouwd die was bekleed met hout, zodat het op een gebouw leek. Verder stond er ook een mast met licht er op en een serie lichten zoals je die ook bij een vliegveld aan het begin van de landingsbaan vindt. Om de geallieerden te misleiden was er een namaakvliegtuig dat aan een kabel werd voortbewogen over dit schijnvliegveld. De bunker heeft er jaren gestaan. Na de oorlog werd hij door genietroepen uit Vught opgeruimd. De blokken beton waar de lichtmast op stond zijn na de oorlog verwijderd en lagen in 1985 nog in een weiland naast de Mariabaan.

Op 23 oktober 1944 naderden de Canadezen de grens tussen Essen en Wouw. De Duitsers stonden aan de tankval klaar om ze warm te ontvangen. Op 24 oktober zette de eerste bevrijder voet op Wouwse grond. Daarmee begonnen de harde gevechten van de Lake Superior, de Argyll and Sutherland Highlanders en de Lincoln and Wellands om de gemeente Wouw te bevrijden. De gevechten om door de Paardendreef en Mariabaan te komen waren hard en duurden lang. In dit gebied vonden de bevrijders geen enkele dekking. Vanaf Haink en de Besterd hadden de Duitsers een goed overzicht op dit gebied en de tanks, die niet door de drassige velden konden rijden, vormden een gemakkelijke prooi voor het Duitse geschut. Het duurde nog tot de avond van de 25e oktober 1944 voor het dorp Wouwse Plantage werd bereikt.

Vanaf de Mariabaan / Bunkerbaan vervolgen wij onze weg via de Julianaweg - Heistraat richting het dorp Wouwse Plantage.

- (B) Hierbij passeren wij "de Bak" en de "Nachtegaal" waar zeer hard werd gevochten. Op de weg naar Belgisch grondgebied stonden 6 uitgebrande Engelse tanks, een uitgebrande vrachtauto en waren er verschillende dode soldaten. Tijdens de gevechten werd er wapenstilstand van enkele uren gehouden om de doden en gewonden aan beide zijden af te voeren. Het bosje "De bak van d'hei" werd door de geallieerden met een vlammenwerper bewerkt om er het laatste Duitse verzet uit te krijgen. Bij de familie van Tilburg, Heistraat 6 sneuvelde op 25 oktober 1944 de Canadese officier Luitenant Jim Brown, van het Lake Superior Regiment, die met een kleine tank en drie Canadezen een uitval deed naar Duitse stellingen. Zijn tank werd door een Duits antitankwapen getroffen. Jim Brown sneuvelde tegelijk met een andere Canadees. Hij was een buitengewoon fijngevoelig mens, een officier van allereerste orde. Luitenant Brown rust op het Militair kerkhof te Bergen op Zoom.

Vanaf de Heistraat gaan wij naar het dorp Wouwse Plantage (tot het de steenfabriek)

- (C) Ter hoogte van de steenfabriek verzamelden zich de troepen. De Canadezen kwamen vanaf Huijbergen het dorp binnen, nadat de Algonquins eerst de bossen hadden gezuiverd, terwijl de C-compagnie van de Lake Superior om het dorp heen trok naar dezelfde fabriek. Op 25 oktober 1944 om half zes 's avonds werd de brug over de Zoom bereikt. Vooral door de dodelijke vlammenwerpers werd hier succes geboekt. Op de avond van de 25e was het dorp bevrijd en kon worden opgemerkt dat de slag om Wouwse Plantage voorbij was.

Op 26 oktober 1944 stonden de troepen van de Canadezen en Engelsen voor de tankgracht in Wouwse Plantage en was het bosgebied grotendeels bevrijd. Met Plantage-Centrum had men weinig moeite. Maar op de kruising Balsebaan-Zoom-vlietweg raakte een compagnie ingesloten en er moesten snel maatregelen genomen worden om deze Algonquis te ontzetten. Vanaf de steenfabriek in Wouwse Plantage vertrok de hulp. In enkele uren werd een overgang over de tankgracht gemaakt en een brug over de Zoom geslagen. Tegen de avond was de compagnie ontzet, al moesten er wel verschillende gewonden worden afgevoerd en doden worden begraven. Het grote probleem was het overtrekken van de "tankval". De infanterie had er weinig moeite mee, maar de tanks des te meer. Het zou daarom nog een dag duren voor het zwaardere materiaal door kon stoten. Toen dat op 27 oktober kon, was er geen houden meer aan en snel rukten de troepen verder op tot aan de spoorlijn Bergen op Zoom - Roosendaal.

Wij vervolgen de route en rijden via de Kerkstraat Bleijdenhoeksestraat, Westelaarsestraat, Plantagebaan, rijksweg A58 over, linksaf de "Akkerstraat" in.

- (D) Toen de Duitse troepen in Wouw vernamen dat de vijand over de tankval ging en oprukte naar Wouw, was dat het sein om de springlading onder de Lambertustoren tot ontploffing te brengen. Het werk van eeuwen ging in enkele seconden verloren. Dit was op 27 oktober 1944 rond 13.45 uur.

Op het moment dat de troepen zich in de Akkerstraat te Wouw verzamelden, dit was op 27 oktober 1944 zijn zij vast getuige geweest van het opblazen van de Wouwse kerktoeren. In de nacht van 27 op 28 oktober werd er tussen Wouwse Plantage en Wouw hevig gevochten. Er werden door de terugtrekkende Duitsers overal vernielingen aangericht. Boerderijen werden in brand geschoten om vooral geen voorraad achter te laten, terwijl de rook een gordijn vormde, waarachter de Duitse troepen zich terug konden trekken. Vanuit nieuwe stellingen werd bovendien uit louter vernielzucht op alles geschoten wat boven de grond uitstak.

In de ochtend van 28 oktober gingen de Britse troepen over de spoorlijn Roosendaal-Bergen op Zoom en begonnen met de verovering van het dorp Wouw.

Via de Akkerstraat gaan wij rechtsaf het dorp Wouw in, Bergsebaan, Bergsestraat naar het Pastoor Woltersplein en het Torenplein.

- (E) De troepen die via de Akkerstraat kwamen, werden vanaf de Bergsebaan beschoten. De Duitsers moesten steeds hun stellingen prijsgeven en het dorp werd stap voor stap ingenomen en gezuiverd. "The Kings Own" waren de mannen die om kwart over drie het centrum van het dorp Wouw bereikten, maar het duurde toch nog tot de avond voor het hele dorp Wouw bevrijd was. Het dorp Wouw werd bevrijd vanuit de Akkerstraat. De geallieerde tanks trokken door de Bergsestraat richting het centrum. Sporen van een van de tanks zijn tot op de dag van vandaag nog terug te vinden in de natuurstenen stoep voor de woning van Dr. Vrijdag.

Duidelijk zijn hier sporen van de rupsbanden te zien. In het centrum van Wouw staat de monumentale Lambertuskerk met toren. 50 jaar terug bevond zich in het centrum van Wouw een groot brandend rokend gat, want waar eens de machtige Lambertuskerk had gestaan, vonden de Wouwse mensen en de geallieerden een grote smeulende puinhoop. Dit omdat de Duitse generaal Chill aan de terugtrekkende tropen had bevolen om de toren van de kerk op te blazen. Tevoren hadden de Duitsers dat al aan de pastoor laten weten, waarbij men hem er echter van verzekerd had dat de lading slechts gering zou zijn, zodat alleen het bovenste gedeelte van de toren vernield zou worden. De Duitsers hadden de toren steeds als uitkijkpost gebruikt en op die manier wilde men voorkomen dat de geallieerden de toren zouden gaan gebruiken om hun terugtrekkende bewegingen te volgen. De dag tevoren nog was pastoor Th. Wolters op de fiets naar Kruisland gereden naar het hoofdkwartier van generaal Chill om ervoor te pleiten dat de kerk niet vernield zou worden. Hij moest echter zonder positief antwoord naar Wouw terugkeren. Tot overmaat van ramp werd de fiets die de pastoor van Louis Verbraak geleend had, nog in beslag genomen. Wonder boven wonder waren er geen slachtoffers te betreuren, want alleen al in de kelder onder de kerk zaten 150 mensen. Nadat de kerktoeren was opgeblazen brak er de volgende ochtend, 29 oktober 1944 steeds opnieuw brand uit door het Duitse granaatvuur. Op een bepaald moment tastten de Duitse fosforgranaten het dak van de kerk aan. Het was gebeurd met de Lambertuskerk: het dak werd één laaiende fakkel, leien sprongen weg met een knal en brandende planken en balken kwamen naar beneden. De kerkruimte vulde zich met een verstikkende rook en de mensen in de kelders moesten snel een beter heenkomen zoeken.

Waren er op 28 oktober 1944 wonder boven wonder geen slachtoffers te betreuren, een van de verschrikkelijkste momenten in de oorlog, of eigenlijk al na de bevrijding van Wouw, was de V1 die in de Doeldreef viel. Zeven mensen kwamen ten gevolge van die V1 om het leven. Het was 27 februari 1945 rond kwart over 10 's avonds dat het gebeurde. Volgens verhalen van mensen die nauw bij deze zaak betrokken zijn geweest, zou de V1 aangeschoten geweest zijn en eerst in het weiland achter de boerderij van Elst aan de Waterstraat neergekomen zijn. Daar trok de V1 een diep spoor waarna hij weer de lucht inging, over de huizen van de Nieuwstraat vloog en weer neerstreek in het weiland van Jac. Couwenberg achter de huizen aan de Doeldreef. Het gevaarte schoot echter door en boorde zich binnen in de woning van Jan Koen en Anna Ernest. Daar ontplofte de V1 met alle gevolgen van dien. Zes woningen werden totaal vernield en zeven mensen werden tengevolge van het ongeluk gedood.

Wij verlaten nu Wouw via de Doeldreef, Beeklaan en gaan over de Bergsebaan richting Heerle. (nabij café de Roskam)

- (F) De bevrijding van Heerle ging heel wat makkelijker. Via Westelaar en Zoomvliet rukten de geallieerden hier op. Bij de Vijfhoek (kort achter café de Roskam) vonden ze nog wel een Duitse troepenafdeling maar na een kort, fel gevecht werden de Duitsers hier verdreven en vrij gemakkelijk kon het dorp Heerle toen door de Governor General's Foot Guards met de B-compagnie van de Lake Superiors op 29 oktober worden bevrijd. Al spoedig stonden de troepen aan de Hazelaar en trokken in de richting van Moerstraten. Het dorp Heerle had ook flink van de granaten te lijden gehad. De pastorie, waar de Duitse staf had gezeten, was beschoten vanuit de lucht en de woning van meester Plevier zag er ook vreselijk uit.

De toren van de kerk leek wel een vergiet. De Duitsers hadden geprobeerd de spits er af te schieten, maar dat was niet gelukt, wel waren er gaten dwars door het dak heen. In het dorp werd de C-compagnie van de Governor General's Foot Guards en de Canadian Grenadier Guards achter gelaten om het dorp te bezetten.

Vanaf het café De Roskam gaan wij vervolgens de Herelsestraat in, richting kerk.

- (G) Voor in de bebouwde kom van het dorp aan de linkerkzijde de Meihoef, waarin in de zijgevel nog kogel en scherf gaten te zien zijn. Vervolgens rijden wij door tot aan het kerkplein om even stil te staan bij een gedenksteen, ingemetseld in de zijmuur van de Gertrudiskerk in Heerle. Op deze steen staan de burgers die hun leven lieten in de periode 1940 - 1945.

Vanaf de kerk in Heerle gaan we via de Torenbaan, Jagersweg, Gareelweg en Diefhoekstraat naar de Hellegatsestraat te Moerstraten.

De B-compagnie van de Lake Superiors en de Foot Guards stooten op 30 oktober 1944, vanuit Heerle, dwars door de Herelse-hei westwaarts door naar de weg Bergen op Zoom - Steenberg. Door de duisternis te benutten om de bewegingen te dekken, slaagden ze er, ondanks het hoge water, de diepe sloten en de kleine kanalen, de zachte modderige grond en het vijandelijke vuur in om de weg te bereiken bij Oudemolen. Zodoende bezetten de drie pantser-regimenten aan het eind van de maand een linie die liep van Moerstraten naar Oudemolen.

Komen we via de Hellegatsestraat in het dorp Moerstraten.

- (H) Het dorp Moerstraten werd door twee compagnieën van de Lake Superiors aangevallen, samen met de Governor General's Foot Guards en de Canadian Grenadier Guards. Deze laatste groep bevrijdde het dorp. Ook in Moerstraten liet de oorlog sporen na. Het historische gebouw, de herberg "De Kapel" werd zodanig beschadigd dat herstel niet meer mogelijk was. De kerk was al eerder flink beschadigd en door de val van een V2 in de Hellegatsestraat, op 16 oktober 1944 te 09.15 uur, kort voor de bevrijding, was er in Moerstraten geen ruit heel gebleven. Kort na de bevrijding kreeg Moerstraten bovendien nog een beschieting te verduren vanuit Welberg.

Rijden wij vervolgens even Moerstraten in en draaien om, waarna wij terug rijden via de Moerstraatseweg naar de Laagweg, Luienhoekweg.

Vanuit 't Laag trokken de geallieerden op naar Oudemolen aan de weg Halsteren - Steenberg en langzaam werd opgerukt in de richting Steenberg. Tot 2 november 1944 maakten ze in de modder, het veen, de sloten en kanaaltjes bijna geen vorderingen en op die dag werden ze vervangen door de 10e brigade. Bij Welberg en Dassenberg volgden daarna nog felle gevechten, maar uiteindelijk viel ook Steenberg op zaterdag 4 november 1944.

- (I) Komen wij vervolgens via de Luienhoekweg bij waarschijnlijk het 1e oorlogsmonument in Nederland.

Het monument werd opgericht ter herdenking van negen gesneuvelde Canadezen in Moerstraten en omgeving. Het werd vervaardigd door de firma Mion uit Bergen op Zoom en op zondag 26 augustus 1945 vond de onthulling plaats.

Vanaf het oorlogsmonument te Moerstraten rijden wij via de Moerstraatseweg en de Waterstraat terug naar Wouw.

- (K) Kort voor de bebouwde kom zien wij links van ons het uitbreidingsplan "De Bomen". Hier was gelegen de Kasteeldreef, waaraan na de bevrijding van Wouw door de Amerikanen afweergeschut voor de V1 en V2 was opgesteld. Met name weten de Wouwenaren zich een donkere Amerikaan te herinneren, die wanneer hij aan het afweergeschut zat, er niet een V1 en V2 door liet gaan.

Wouw, 27 september 1994

Arno Melis / Jack Kerstens

Gebruik werd gemaakt van de tekst uit het bevrijdingsnummer van Heemkunde kring "de Vierschaer" te Wouw, nummer 1/2 1985.

Laten wij tijdens deze feestelijke gebeurtenis van 50 jaar bevrijding Wouw nog eens stil staan bij de jongens die hun leven voor onze bevrijding hebben gegeven en die in onze gemeente tijdens de bevrijdingsakties zijn overleden. Tot zover deze bij de gemeente archieven bekend zijn.

CANADEZEN:

Fennel, Floyd White, 24 oktober 1944
Linfield, Frederick Alexander, 24 oktober 1944
Ogilvy, Alexander Glen, 24 oktober 1944
Grindle, Clifford Morton, 24 oktober 1944
Lowery, Matthew Robert, 24 oktober 1944
Overacker, Sidney Roland, 24 oktober 1944
Brown, James Kallethe, 25 oktober 1944
Branch, Francis Clyde, 26 oktober 1944
Whalen, Harold Igantius, 27 oktober 1944
Sweeney, Antony W.P., 29 oktober 1944
Fisher, Frederich L., 26 oktober 1944
Jeffrey, Floyd Charles, 27 oktober 1944
Greene, Donald Laurance, 28 oktober 1944
Brown, Norman L., 25 oktober 1944
Johnson, Lloyd C. 25 oktober 1944
Therault, Leopold, 25 oktober 1944
Ingraham, Harold Stanley, 25 oktober 1944
Reeves, Orville J, 25 oktober 1944
Thomas, Sylvestre G, 25 oktober 1944
Quail, Charles M, 28 oktober 1944
Graham, Melvin Robert James, 29 oktober 1944
Binch, Edson R, 30 oktober 1944
Kirker, Lorne Russel, 29 oktober 1944
Stronach, John Donald, 29 oktober 1944
Tremblay, Romeo Paul, 29 oktober 1944
Burns, Robert Roy, 29 oktober 1944
Rendall, Brock Leroy, 31 oktober 1944

Morrison, Frederick Beach, 31 oktober 1944
Hamilton, Enoch David, 3 november 1944
Foster, Frank Eldon, 3 november 1944
Irwin, Clifford C, 3 november 1944

BRITTEN:

Davison, George Donville, 27 oktober 1944
Limb, Charles William, 27 oktober 1944
Oates, Hector Frederick, 27 oktober 1944
Carter, John, 27 oktober 1944
Cooke, Frederick Arthur, 28 oktober 1944
Sanders, Edward Albert, 28 oktober 1944
Bone, John, 27 oktober 1944
McLean, Robert, 27 oktober 1944
Grant, Albert Henry, 28 oktober 1944
Brown, Charles Ernest, 29 oktober 1944